

Maja Đukanović, Polona Liberšar, Ivana Petric Lasnik, Lara Pižent, Andreja Ponikvar,
Barbara Upale, Saša Vojtech Poklač, Janja Vollmaier Lubej, Tatjana Vučajnk

S SLOVENŠČINO PO SVETU

Besedila z nalogami

za visoko nadaljevalno in izpopolnjevalno raven znanja
slovenščine kot drugega/tujega jezika

Ljubljana 2012

S SLOVENŠČINO PO SVETU

Besedila z nalogami za visoko nadaljevalno in izpopolnjevalno raven znanja slovenščine kot drugega/tujega jezika

Avtorice: Maja Đukanović, Polona Liberšar, Ivana Petric Lasnik, Lara Pižent, Andreja Ponikvar, Barbara Upale, Saša Vojtech Poklač, Janja Vollmaier Lubej, Tatjana Vučajnk

Urednici: Andreja Ponikvar, Ivana Petric Lasnik

Recenzentke: Mojca Smolej, Nataša Pirih Svetina, Laura Fekonja

Tehnična urednica: Mateja Lutar

Uredništvo gradiv S slovenščino po svetu: Maja Đukanović, Damjan Huber, Mojca Nidorfer Šiškovič, Andreja Ponikvar, Alojzija Zupan Sosič

Oblikovanje in prelom: Nina Urh

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2012. Vse pravice pridržane.

Založila: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Izdal: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko

Za založbo: Andrej Černe, dekan Filozofske fakultete

Ljubljana, 2012

Naklada: 400

Tisk: Birografika Bori, d. o. o.

Cena: 14,00 EUR

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6(075.4)

S slovenščino po svetu : besedila z nalogami za visoko nadaljevalno in izpopolnjevalno raven znanja slovenščine kot drugega/tujega jezika / Maja Đukanović ... [et al.] ; [uredili Andreja Ponikvar, Ivana Petric Lasnik]. - Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2012

ISBN 978-961-237-516-4

1. Đukanović, Maja 2. Ponikvar, Andreja

262477568

VSEBINA

O gradivu	5
Napotki za učitelja	6
Napotki za študenta	8
1. ŠTUDIJ	9
Nočno življenje in študentska prehrana sta zakon	
2. TUJINA	15
Američan v Ljubljani	
3. NAVADE IN OBIČAJI	19
Ko se ptički ženijo	
4. PRAZNIKI	25
December je čas za ustvarjalnost in pogovor	
5. MITI IN LEGENDE	33
Kdo je Miklavž?	
6. SLOVENSKE SPECIALITETE	41
Kaj imajo skupnega idrijski žlikrofi, prekmurska gibanica in belokranjska pogača?	
7. GLASBA	45
Slovenija naj posname film o Avsenikih	
8. ŠPORT	51
V nogometu je bistveno, ali si upaš ali ne	
9. LJUBEZEN IN POEZIJA	57
Ti si življenja moj'ga magistrale	
10. KRALJESTVO ŽIVALI	63
V zamrzovalniku Slovenije	
11. EKO POTROŠNIŠTVO	69
Freegani, ideološki zastojkarji	
12. ULIČNA UMETNOST	77
Umetniki s hitrimi nogami	
13. ZDRAVJE	83
Se vas kaj loteva?	
14. E-POŠTA	89
O nenaročeni oglasni pošti in mesnem narezku ali kako je nastala beseda <i>spam</i>	
15. TEHNIKA	95
Mobilniki ne povzročajo obolenj	
16. ČRNA KRONIKA	101
Šesterica razpečevala drogo	
17. FRAZEOLOGIJA	107
Siamska dvojčka	
18. LITERATURA	111
Izpod peresa Bojana Meserka, Borisa A. Novaka, Berte Golob in Nejca Gazvode	
Rešitve nalog	123

O GRADIVU

Gradivo *S slovenščino po svetu* je nastalo na pobudo učiteljev slovenščine kot tujega jezika na univerzah v tujini v okviru programa Slovenščina na tujih univerzah. Namenjeno je učiteljem za delo s študenti na lektoratih slovenščine na univerzah po svetu in na drugih tečajih, študenti pa ga lahko uporabljajo tudi za samostojno izpopolnjevanje svojega znanja slovenščine. Z gradivom želimo razvijati vse sporazumevalne zmožnosti študentov, tako jezikovne kot tudi sociolingvistične in pragmatične. Namenjeno je študentom na visoki nadaljevalni in izpopolnjevalni ravni znanja slovenščine kot tujega jezika (znanje študentov naj bi bilo primerljivo z ravni C1 po *Skupnem evropskem jezikovnem okviru*).

Gradivo obsega 18 enot, ki jih lahko obravnavamo v poljubnem zaporedju. Sestavljeno je iz dveh delov: iz zbirke enot z nalogami in iz zbirke besedil, ki so v posebnem zvezku (v zavihku platnic). V vsaki enotiji v prvi nalogi navodilo, naj študenti preberejo besedilo na določeni strani - te oznake strani se nanašajo na zbirko besedil v posebnem zvezku.

Gradivo spodbuja študente k razvijanju sposobnosti za aktivno delo z zapisanimi besedili različnih besedilnih vrst – večina besedil je publicističnih, nekaj pa je umetnostnih. Študenti spoznavajo in usvajajo težje leksikalne enote. Uporabljena besedila in primeri v nalogah so avtentični in ohranjeni v takšni obliki, kot so bili objavljeni. V besedilih in nalogah so uporabljene različne besede in besedne zveze, ki so včasih drugačne, kot jih predvidevajo *Slovenski pravopis* in drugi normativni priročniki, s čimer je nakazana pestrost rabe v slovenščini.

Med nastajanjem gradiva so svoje dragocene pripombe in ideje za naloge prispevali tudi učitelji: Tjaša Alič, Urška Kerin, Matej Klemen, Rada Lečič, Jasmina Šuler Galos in Mladen Pavičič. Alojzija Zupan Sosič je predlagala delo z literarnim besedilom Nejca Gazvode. Vsem se iskreno zahvaljujemo.

Želimo vam veliko izzivov in veselja pri poučevanju in učenju slovenščine.

Avtorice

NAPOTKI ZA UČITELJA

Ali lahko v skupini uporabljam to zbirko namesto učbenika?

Svetujemo, da zbirko uporabljate kot dodatek za popestritev ob kateremkoli učbeniku za višje nadaljevalce oziroma izpopolnjevalce, ki ga sicer uporabljate s študenti. V enote niso vključene naloge za razvijanje razumevanja govornih besedil niti za utrjevanje slovnčnih vsebin – za te predvidevamo, da jih študenti na tej ravni bodisi že poznajo bodisi jih usvajajo iz učbenika, ki ga sicer uporabljate pri pouku.

Ali naj v eni skupini obravnavam vse enote?

Enote se med seboj ne navezujejo in nadgrajujejo, zato jih lahko obravnavate popolnoma samostojno, v poljubnem zaporedju. Glede na to, da so po zahtevnosti različne (besedišče v nekaterih besedilih je lažje, v drugih zahtevnejše), predlagamo, da naredite ustrezen izbor enot, ki so primerne in zanimive za skupino na določeni jezikovni ravni. Seveda pa lahko po želji obravnavate vse enote – v poljubnem zaporedju – in z njimi popestrite sicer obravnavane vsebine.

Ali imajo vse enote enako zgradbo in tip nalog?

Enote imajo zelo podobno zgradbo. Besedilo se obravnava v okviru določene teme, ki jo predstavlja naslov enote. Besedila za prvih sedemnajst enot so v posebnem zvezku v zavihku platnic.

Znotraj gradiva z nalogami so v vsaki enoti naloge za usvajanje in razvijanje besedišča, za konverzacijo ter tvorjenje zapisanih besedil. Na naslovni strani enote je nekaj vprašanj ali izjav, povezanih z naslovno temo. Nekaj nalog v enoti se navezuje neposredno na besedišče iz besedila. Spodbujamo, da študenti določene besede poiščejo v besedilu, torej se k njemu večkrat vračajo. Enote pa vsebujejo tudi dodatne naloge za besedišče, ki ni neposredno vzeto iz besedila, temveč je povezano bodisi s temo bodisi s kakšno značilnostjo besedišča (npr. večpomenskost glagolov) oziroma s slovnčno vsebino iz besedila. Tipi nalog v enotah so podobni, npr. povezovanje besed s pomeni, tvorjenje besednih družin, iskanje sinonimov, ugotavljanje večpomenskosti, prepoznavanje stalnih besednih zvez. Usvojene besede se pogosto ponovijo v nalogah z oznako b. ali c., kjer so uporabljene v novem, drugačnem kontekstu. Na koncu skoraj vsake enote sta še naloga za govorjenje (igre vlog, komentiranje izjav ipd.) in naloga za pisanje.

Nekoliko drugačno zgradbo ima zadnja enota, v kateri so vključena umetnostna besedila, in zahteva drugačen pristop. Besedila za to enoto niso v posebnem zvezku, temveč so del enote znotraj zbirke z nalogami. V tej enoti se študentje preizkušajo predvsem v kreativnem pisanju.

Kako naj se lotim obravnave enote?

Pred obravnavo se odločite, ali naj študentje besedilo predhodno preberejo doma in se nanj pripravijo ali pa ga boste brali v razredu. Predlagamo, da v skupinah, kjer imajo študentje težave z naglaševanjem in izgovarjavo, besedilo preberete skupaj.

Obravnavo lahko začnete z uvodnimi vprašanji, s katerimi napeljete pogovor na temo besedila. Nekatera besedila imajo nekoliko metaforične naslove, tako da lahko pred branjem ali po njem študentje ugotavljajo, o čem besedilo govori oziroma zakaj ima takšen naslov.

Po branju osrednjega besedila lahko razumevanje najprej preverite tako, da študente spodbudite, naj vsak pove kakšno informacijo, ki si jo je zapomnil iz besedila, nato pa rešite še naloge za preverjanje razumevanja, ki so tik pod besedilom (ponavadi ena naloga ali dve).

Najbrž bodo študentje med branjem ali po njem spraševali po pomenu novih besed. Predlagamo, da nekatere težje oziroma nove besede v besedilu sproti označujejo ali si jih izpisujejo (učitelj jih lahko piše tudi na tablo), nato jih npr. skupaj prevedete v prvi jezik študentov ali določite slovarsko razlago, razširite nabor s (pomensko) podobnimi besedami ipd. Nekatere od teh težjih besed bodo kasneje spoznali oziroma jih še enkrat videli v nalogah, tako da lahko po koncu obravnave preverite, ali ste v nalogah našli in usvojili vse neznane besede, ki so si jih študentje ob prvem branju besedila označili oziroma izpisali.

Pri konverzacijskih nalogah, kjer je predvidena debata v okviru okrogle mize, predlagamo, da vlogo moderatorja prevzamete sami ali pa za to vlogo določite dobrega študenta v skupini.

Da delo v razredu ne bi bilo preveč monotono, si lahko vnaprej izberite nekaj nalog, ki jih boste izvedli ustno oziroma frontalno ter jih sproti popestrili z dodatnimi dejavnostmi. Študente lahko opozarjate na prevajalske probleme (v besedilih, kjer se pojavljajo npr. strukture, ki se nanašajo na Slovence in jih je treba pri prevajanju ustrezno spremeniti, npr. *Slovenci imamo – Slovenci imajo; naš kulturni prostor – slovenski kulturni prostor* ipd.). Pri nalogah, kjer je treba isto besedo (ponavadi glagol ali samostalnik) uporabiti v različnih kontekstih, študente opozorite na večpomenskost in ugotavljajte razlike v pomenu, besede iz različnih kontekstov lahko tudi prevedete v prvi jezik študentov.

Za utrjevanje novega/težjega besedišča lahko po obravnavi ali naslednjo uro s študenti izvedete dejavnost v parih: pripravite po dva različna kartončka in na vsak kartonček napišite po največ pet različnih novih besed. Vsak študent v paru dobi svoj kartonček in sprašuje sošolca: Kako se reče po slovensko ...? Po besedi, ki je na kartončku zapisana v slovenščini, vpraša v svojem prvem jeziku. Drugi študent pove slovenski izraz. Nalogo lahko otežite tako, da študenti po slovensko opišejo pomen besed na listkih.

Po koncu obravnave vsake enote naj študenti povejo, katere (nove, zanimive) besede so si zapomnili iz besedila – te lahko naknadno vključite v dodatne vaje za utrjevanje besedišča oziroma spodbudite študente, da jih uporabijo v novem kontekstu.

Koliko časa naj namenim obravnavi ene enote?

Nekatere krajše enote (z lažjim besediščem) lahko obdelate v enem srečanju s skupino oziroma v dveh šolskih urah. Če pa boste predelali vse naloge v posamezni enoti, boste obravnavi verjetno namenili več ur (npr. tri ali štiri), zlasti če boste izvajali tudi igre vlog in druge dejavnosti, ki zahtevajo več časa za pripravo in izvedbo. Predlagamo, da študenti zadnjo nalogo, ki je namenjena pisanju, delajo doma.

Ali naj enote tematsko razširim in nadgradim z dodatnimi nalogami?

Po potrebi lahko. Pri snovanju zbirke nismo mogli predvideti vseh leksikalnih zagat, na katere bi vaši študenti lahko naleteli, tako da za te pripravite dodatne naloge.

Ali lahko študentje samostojno rešujejo naloge, na primer doma?

Seveda. Razen uvodnih vprašanj, komentiranj izjav in iger vlog lahko skoraj vse naredijo sami. Pravilne odgovore lahko preverijo v rešitvah, ki so na koncu zbirke.

NAPOTKI ZA ŠTUDENTA

Kaj se bom naučil(a), če bom uporabljal(a) to gradivo?

Z gradivom boste razvijali predvsem svojo sposobnost aktivnega dela z različnimi zapisanimi besedili v slovenščini. V nalogah je poudarek na spoznavanju in usvajanju težjih leksikalnih enot. Povezovali boste besede s pomeni, tvorili besedne družine, iskali sinonimne izraze, ugotavljali večpomenskost nekaterih besed, spoznavali stalne besedne zveze in podobno.

Kako naj se samostojno lotim branja besedil in reševanja nalog?

Če se boste dela lotili samostojno, brez pomoči učitelja, vam svetujemo, da osrednje besedilo vsake enote najprej natančno preberete in v njem označite besede, ki jih ne razumete. Pomen teh besed in rabo lahko preverite v slovarjih, gotovo pa boste na nekatere naleteli in jih usvojili tudi v nalogah.

Nekaj nalog v enotah se navezuje neposredno na besedišče iz besedila, ki je v posebnem zvezku v zavihku platnic, zato se boste k besedilu večkrat vračali. Enote pa vsebujejo še dodatne naloge za besedišče, ki ni neposredno vzeto iz besedila, temveč je povezano bodisi s temo bodisi s kakšno značilnostjo besedišča (npr. večpomenskost besed).

Predlagamo vam tudi, da si pri reševanju nalog pomagata z dvojezičnimi slovarji, pa tudi s *Slovarjem slovenskega knjižnega jezika*, z aktualnimi jezikovnimi korpusi slovenskega jezika, ki so dostopni na internetu (npr. *Gigafida* in *Nova beseda*), ter drugimi priročniki.

Ali naj predelam vsa besedila in naloge v predvidenem zaporedju?

Enote se med seboj ne dopolnjujejo in nadgrajujejo, zato jih lahko rešujete popolnoma samostojno, v poljubnem zaporedju. Prav tako lahko sami izberete naloge, ki se vam zdijo potrebnejše za razvijanje vaše jezikovne zmožnosti. Samostojno lahko rešite skoraj vse naloge razen uvodnih vprašanj, komentiranj izjav in iger vlog. Pravilnost odgovorov lahko preverite v rešitvah, ki so na koncu zbirke. Tam seveda ne boste našli rešitev za naloge, pri katerih boste tvorili lastna besedila, in za tiste, ki so namenjene konverzaciji.

1 ŠTUDIJ

Kakšno je študentsko življenje v vaši državi? Kje študenti živijo, jejo, kakšne ugodnosti imajo?

Ali prihaja v vašo državo veliko tujih študentov? Od kod, kaj študirajo? Ali je za njih organiziran jezikovni tečaj, druženje, izleti po vaši deželi?

Kaj menite o študentskih izmenjavah? Bi šli na študij v tujino? Utemeljite.

1. Preberite besedilo na straneh 2–3 in odgovorite na vprašanja.

- a.** O čem govori besedilo?
- b.** Od kod prihajata študenta, ki sta omenjena v besedilu?
- c.** Kaj študirata?
- č.** Kaj jima je v Sloveniji všeč?
- d.** Kako bi razložili naslov članka?

2. Popravite trditve tako, da bodo ustrezale informacijam iz besedila.

- a.** V Ljubljani študira vsako leto manj tujcev.

- b.** Tuji študentje prihajajo samo iz Evrope.

- c.** Martin pravi, da so slovenski natakarji navdušeni.

- č.** Martin meni, da so Slovenci v primerjavi z drugimi narodi nekdanje Jugoslavije zelo živahni.

- d.** Martin in David še nista potovala po Sloveniji, bila sta samo v Ljubljani.

- e.** Obema se zdi slovenščina težka.

- f.** Slovenci neradi govorijo angleško.

- g.** Martin in David sta v Sloveniji prepuščena sama sebi.

- h.** Na Češkem in v Španiji je za študente več ugodnosti kot v Sloveniji.

- i.** Ljubljana se jima zdi dolgočasna, ker se nič ne dogaja.

3a. Dopišite čim več besed iz iste besedne družine.

študij, _____

3b. Smiselno dopolnite povedi z ustreznimi oblikami nekaterih besed, ki so rešitev naloge 3a.

- a. Med _____ za izpite se sprošča s kolesarjenjem in tekom v naravi.
- b. Ko bo _____, se bo preselila v tujino in si tam poiskala službo.
- c. Koliko _____ je vpisanih na vaš oddelek?
- č. Ali mogoče veste, kje je _____ knjižnica?
- d. Za izpit smo morali _____ tri knjige o slovenski literaturi.

3c. Pridevnikoma študijski in študentski dodajte samostalnik v ustrezni obliki, da dobite smiselno besedno zvezo. Ponekod je možnih več rešitev.

- a. Če delate na fakulteti kot asistent, mladi raziskovalec ali profesor, lahko dobite eno leto študijskega _____.
- b. Letos so na slavistiki razpisali novo študijsko _____ – študij poljščine.
- c. Študijsko _____ se v Sloveniji začne 1. oktobra.
- č. Dobil sem štipendijo za študijsko _____ v tujini.
- d. Vaše študijske _____ vključujejo reden obisk predavanj.
- e. Na internetu sem si ogledal študijski _____ vašega oddelka.
- f. Mi lahko priporočite kakšno študijsko _____ za izpit?
- g. Kakšno se vam zdi študentsko _____ v vašem mestu?
- h. Poleti si bom poiskala delo prek študentskega _____.
- i. Študenti ponavadi jejo v študentskih _____.
- j. Živim v študentskem _____.
- k. Zaradi povečanja šolnin so izbruhnili množični študentski _____.
- l. Sem zelo družaben; med študijem nisem manjkal na nobeni študentski _____, kjer sem spoznal veliko simpatičnih punc.

4. Krepko označene besede povejte drugače. Kjer je potrebno, ustrezno spremenite povedi.

- a. Po dobrem mesecu sta se David in Martin že **dodobra** navadila na slovenski način življenja.
- b. Predavanja in vaje so na zelo visoki **stopnji**.
- c. **Le** nekaj mi v Sloveniji ni všeč.
- č. Martin je presenečen nad tem, da Slovencev **ni strah** spregovoriti v angleščini.
- d. Možnosti za zabavo je ogromno in **nenehno** se kaj dogaja.
- e. Nočno življenje v slovenski prestolnici je zares **izjemno**.
- f. Oba poudarita, da je angleščina postala glavni jezik **sporazumevanja**.
- g. David poskuša **navezati čim več stikov** z drugimi tujimi študenti.

5. V besedilu poiščite besede oziroma besedne zveze z nasprotnim pomenom.

1. odstavek:	vse manj	_____
	stalni	_____
2. odstavek:	čedalje manj	_____
3. odstavek:	po slabem	_____
	nesramnost	_____
4. odstavek:	lahko	_____
	narobe	_____
5. odstavek:	slabo	_____
	v prejšnjem	_____
6. odstavek:	veliko več	_____
7. odstavek:	mrtva	_____
	čim manj	_____

6. Kateri glagoli iz besedila manjkajo v spodnjih sklopih povedi? Dopolnite povedi z ustreznimi oblikami in primerjajte, ali obstajajo razlike v pomenu.

- a.** Starši želijo svoje otroke zaščititi, ne pa jih _____ prevelikim pritiskom.
- b.** Težko bi _____ enega od profesorjev, vsi se mi zdijo dobri.
- c.** Martin _____ še druge študentske popuste (fitnes, prevoz, muzeji), ki jih je na Češkem veliko manj kot v Sloveniji.
- č.** Na tekmi _____ nekdanji trener slovenske reprezentance.
- d.** Če _____ po njegovem izrazu na obrazu, je na izpitu padel.
- e.** K študiju _____ tudi nočno življenje.
- f.** Ves dan _____, kam naj gre zvečer: na žur s prijatelji ali v kino s punco?
- g.** Ni pomembno, koliko časa _____ za izpit, samo da ga narediš.
- h.** Največ tujih študentov _____ na Ekonomski fakulteti, Fakulteti za družbene vede in Filozofski fakulteti.
- i.** Študentje težko _____ brez štipendije ali študentskega dela.
- j.** Tanja in Petra, kako _____ vikend?
- k.** Vse več študentov se odloči, da med študijem semester ali dva _____ na študijski izmenjavi v tujini.

7. Iz spodnjih glagolov tvorite deležnike na -n ter z ustreznimi oblikami dopolnite povedi. Ponekod je možnih več rešitev

presenetiti, obremeniti, izgubiti, poskrbeti, navdušiti

- a.** David je _____ nad nočnim življenjem v Ljubljani, saj obožuje zabave.
- b.** Martin in David sta bila prve mesece v Ljubljani malo _____.
- c.** Martin je _____ nad dobrim znanjem angleščine Slovencev, saj je mislil, da Slovenci slabo govorijo tuje jezike.
- č.** Na Češkem so ljudje _____ s pravilno izgovarjavo angleških besed.
- d.** Tuji študentje pravijo, da je na univerzi v Ljubljani dobro _____ za študente.

8. Kaj pomenijo kratice? Vstavite manjkajoče besede.

- a.** UL: Univerza v _____
- b.** FDV: _____ za družbene _____
- c.** FF: _____ fakulteta
- č.** PeF: Pedagoška _____
- d.** PF: _____ fakulteta
- e.** ALUO: _____ za likovno _____ in oblikovanje
- f.** AGRFT: Akademija za _____, radio, _____ in televizijo

9. Predstavite nekaj prednosti in slabosti študija v tujini ter študija doma. Zapišite si iztočnice.

	<i>študij doma</i>	<i>študij v tujini</i>
+		
-		

- 10. Otrok slovenskih znancev bi rad študiral v vaši državi. Zanimajo ga praktične zadeve: kje lahko študira, katere univerze so dobre, koliko časa traja študij, kje lahko živi, kje se lahko prehranjuje, kakšne so možnosti za druženje, za športne, kulturne in druge dejavnosti. Napišite mu pismo, v katerem mu odgovorite na zgornja vprašanja in ponudite pomoč.**